2908

Ambassadeur te Washington (Van Roijen) aan minister van Buitenlandse Zaken (Stikker), 17 november 1951

Ons standpunt inzake Grondwetswijziging betreffende Nieuw-Guinea werd overeenkomstig het slot van mijn 595 nader uiteengezet op de Europese en Oost-Aziatische afdelingen van het State Department. Bij beide afdelingen werd de indruk verkregen, dat de Indonesiërs van hun kant over de zaak niet zijn begonnen tegenover de Amerikaanse Regering en dat plotselinge beroering dienaangaande in Indonesië over haar als een volkomen verrassing is gekomen.

Ook rapporten van de Amerikaanse Ambassade in Djakarta hebben zich tot nu toe beperkt tot weergave van openbare uitspraken en persreacties.

Ook op het State Department ziet men indirecte band met opleving van het Moslim nationalisme in andere delen der wereld. Daarnaast werden bij bespreking van mogelijke verklaring voor deze plotselinge actie de volgende mogelijkheden onder ogen gezien:

a. Men heeft van Indonesische zijde inderdaad in Juli j.l. het voorstel tot tekstwijziging vermeldende Nieuw-Guinea over het hoofd gezien en dit eerst nu ontdekt.

b. De actie moet in verband met de speech van Sukarno op VN-dag worden gezien als een nieuwe afleidingsmanoeuvre teneinde de aandacht van de publieke opinie af te leiden van andere kwesties bijvoorbeeld het Japans vredesverdrag.

c. De Indonesische Regering ziet hierin een geschikte aanleiding om opnieuw te trachten een voor Indonesië gunstige beslissing inzake Nieuw-Guinea te forceren.

d. De Indonesische Regering heeft beseft dat inschakeling van de kwestie Nieuw-Guinea in de besprekingen over de Unieverhouding voor Nederland onaanvaardbaar zou zijn, doch ziet hierin een geschikte mogelijkheid om deze besprekingen op de lange baan te schuiven teneinde alsdan de Unieverhouding op de meer en meer gebruikelijke eenzijdige wijze te beëindigen. Gaarne ontving ik te onzer oriëntatie Uw visie en die van Lamping op deze verklaringen.

Onzerzijds werd erop gewezen, dat speciaal laatst bedoelde handelwijze een gevaarlijke situatie zou scheppen; de Unieverhouding zou immers alsdan eenzijdig zijn opgezegd zonder dat hiervoor een andere regeling in de plaats zou zijn getreden terwijl men onder dergelijke omstandigheden van Nederland evenmin kon verwachten, dat het goedschiks onderhandelingen over een nieuw verdrag zou gaan voeren, zodat de verhouding waarschijnlijk geruime tijd toegespitst en ongeregeld zou blijven.

Voor dit gevaar lijkt men op het State Department ten volle oog te hebben, zodat de hoop gerechtvaardigd lijkt, dat de Verenigde Staten, ofschoon daarom onzerzijds niet werd gevraagd, evenals in het verleden bereid zal zijn wanneer de mogelijkheid zich daartoe voordoet enige aandrang uit te oefenen teneinde eenzijdige Unieverbreking te voorkomen. Helaas heeft Cochran Subardjo in Parijs waarschijnlijk gemist en zal hij nog enkele weken in West-Europa blijven alvorens naar Djakarta terug te keren.

Voor het overige zal men zich in de Nieuw-Guineakwestie even neutraal te houden als tevoren. Gaarne verneem ik zekerheidshalve ook nog of onze veronderstelling juist is, dat artikel 212 volledig juridische mogelijkheid openhoudt om elke eventuele met Indonesië overeengekomen wijziging in de status van Nieuw-Guinea in te voeren zonder Grondwetswijziging.

Kenmerk: Van Roijen 605.
© NA, archief Minkol., codetel. 195114
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/18323